Nr 9.

Av herr **Kjellén**, *angående utgivande av ett personalregister till riksdagens protokoll 1809—1866.*

Som bekant föreligger numera ett sammanhängande register till riksdagens protokoll fr. o. m. 1809 t. o. m. 1910, i trenne serier: den första för tiden 1809—1866, upprättad år 1893 av *J. Johansson* i Noraskog, den andra för 1867—1899, upprättad 1899—1901 av *densamme*, den tredje för 1900—1910, upprättad år 1913 av *K. Hagman*. Det faller emellertid i ögonen, att medan de bägge senare (för kammarriksdagens tid) omfatta både person- och sakregister, så innehåller det förstnämnda arbetet endast sakregistret; något motsvarande personregister för ståndsriksdagens sista tidevarv finnes icke. Här framstår en brist i den parlamentariska uppslagslitteraturen, som synes böra botas.

På visst sätt och till en del har detta också skett. I riksdagens bibliotek förvaras tvenne band »Register till Pleni-Protokoller» för tiden 1809—1866, det ena för borgare- och det andra för bondeståndet, upprättade av kapten *Carl Nauckhoff* 1888—89 och sistnämnda år förvärvade åt riksdagen (för en summa av 1,000 kronor, se *Carl Nyströms* motion nr 129 i andra kammaren och statsutskottets bet. nr 49, 2:o). Vartdera bandet innehåller först ett alfabetiskt »Namnregister», med uppgifter om vederbörandes namn, titel, bostad, valdistrikt och bevistade riksdagar, och sedan ett »Riksdagsregister» med anvisningar om avgivna yttranden under varje riksdag för sig i löpande följd. Men de äro handskrivna; jämte riksdagsbibliotekets exemplar existerar veterligen endast tvenne, det ena i kungl. biblioteket (enligt påskrift förvärvade 1890 för 100 kronor) och det andra i utgivarens privata ägo. Därtill befinnes arbetet vid jämförelse med de senare personregistren (1867—99 och 1900—10) lida av en ofullständighet så till vida, som det icke innehåller några uppgifter om uppdrag inom riksdagen och dess delegationer, som tillkommit vederbörande. Ur rent personalhistorisk synpunkt är det Nauckhoffska registret således magrare än de redan publicerade. Å andra sidan är det i riksdagshistoriskt avseende vida fylligare än det

Johanssonska för 1867—99, vilket senare saknar alla anvisningar om avgivna yttranden. Endast det Hagmanska registret, som uppfyller bägge dessa fordringar, är att betrakta som fullständigt.

Att döma av nu anställda stickprov, liksom av den praktiska erfarenheten inom riksdagsbiblioteket, synes det Nauckhoffska arbetet innehava den erforderliga graden av tillförlitlighet; statsutskottet 1889 uppställde också en »föregången granskning» som villkor för inköpet. Ur denna synpunkt lärer det sålunda utan vidare undersökning kunna läggas till grund för en utgivning på trycket, varigenom det självt bleve både lättare tillgängligt och bättre konserverat. För personalregistret i fråga betyder detta ett undangjort förarbete av mycket väsentlig betydelse. Vad som återstår för borgare- och bondeståndens räkning synes sålunda inskränka sig till en komplettering ur den ovan antydda personalhistoriska synpunkten.

För de bägge övriga ståndens del ställer sig saken något annorlunda. Där har behovet av ett register från början varit mindre, för så vitt adelsprotokollena för hela tidevarvet och prästeståndets protokoll åtminstone från och med 1840—41 års riksdag redan innehålla namnregister med sidohänvisningar till avgivna yttranden. Här erfordras alltså endast en sammanfattning av dessa uppgifter, jämte komplettering med notiserna om de parlamentariska uppdragen (i likhet med vad nyss anmärkts för det Nauckhoffska registret). Kvar står sedan endast tiden före 1840 för prästeståndets räkning, och här allena behöver utgivaren upptaga arbetet från grunden, i det att så gott som allt förarbete saknas.

Då jag härmed sätter i fråga, att riksdagstrycket för tidevarvet 1809—1866 skall kompletteras med ett fullständigt personregister, så skulle alltså utgivarens uppdrag sönderfalla i trenne skilda slag. Det första beträffar *borgare- och bondeståndden* för hela tiden; där skulle det innebära att befordra det Nauckhoffska registret till trycket, sedan det supplerats med notiser om vederbörandes uppdrag inom riksdagen. Det andra beträffar *prästeståndet efter 1840* samt *riddarhuset* för hela tiden; här innebär uppgiften att sammanföra de tryckta namnregistren, sedan de försetts med liknande supplement. Det tredje slutligen beträffar *prästeståndet 1809—1835* och innebär en original undersökning av protokollen, såväl vad de antydda uppdragen som vad de avgivna yttrandena angår, att sammanfattas och utgivas som föregående.

För ett fullständigt, sammanhängande personalregister över det nuvarande statsskickets första århundrade skulle yttermera erfordras en efterrevision av det Johanssonska arbetet för 1867—99 i syfte att kom-

plettera detsamma med anvisningarne om parlamentariska yttranden; men denna tidsödande uppgift faller utanför den här uppdragna ramen för det mera trängande behovet.

Statsutskottet 1889 motiverade sitt förord för det Nauckhoffska arbetets förvärvande så, att det fann »ett dylikt namnregister vara ett, om än ej oundgängligen nödvändigt, dock gagneligt komplement» till sakregistret. Med det ökade intresse för riksdagshistoria i allmänhet och parlamentarisk personalhistoria i synnerhet, som följt med samhällets växande demokratisering, är det att antaga, att betydelsen av ett dylikt arbete numera skall skattas högre än detta svala förord synes innebära. Vi se däri en ovärderlig lättnad och hjälp vid studiet av politiska livsgärningar, vilka till dels ännu icke helt försvunnit ur nu levande vittnens minne, och vilka i varje fall varit grundläggande för det offentliga liv, vartill vår generation är så gott som närmaste arvtagaren.

Det är sålunda att förmoda, att riksdagen icke heller skall finna de med arbetet förenade kostnaderna hinderliga för ett beslut, så mycket mindre som dessa — vid de ovan angivna, gynnsamma omständigheterna — icke ens närmelsevis skulle vara att jämföra med föregående utgifter för liknande ändamål. Till upplysning i denna del kan meddelas, att ett rentryck av det Nauckhoffska arbetet (sådant det nu föreligger), i samma uppsättning och format som de redan publicerade registren samt i en upplaga på 1,000 exemplar skulle, enligt sakkunnig beräkning, bilda en volym på omkring 140 sidor och betinga en kostnad av omkring 3,000 kronor (band oberäknat). För de två högre ståndens räkning — med adelsmännens talrikhet och prästernas talförhet — skulle kostnaden utan tvivel ställa sig något högre, och därtill komme sedan honorar till utgivaren m. m.

Jag föreställer mig emellertid, att riksdagen, om den över huvud vill befordra ärendet, nu liksom i föregående fall av liknande beskaffenhet önskar hänskjuta frågan till en föregående utredning genom riksgäldskontorets försorg, innan det definitiva beslutet fattas. På grund av vad sålunda anförts, får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte uppdraga åt sina fullmäktige i riksgäldskontoret att verkställa utredning i och för upprättande och utgivande av ett fullständigt personregister till riksdagens protokoll för tidevarvet 1809—1866.

Stockholm den 22 januari 1916.

Rudolf Kjellén.